

c. semnează în numele Comisiei și o reprezintă direct sau prin delegații săi, față de alte instituții.

6. Comisia științifică a muzeelor și monumentelor istorice și artistice, întocmește :

a. planul anual de lucru al Comisiei, pe care îl supune aprobării Prezidiului Academiei R.P.R., căruia îi va prezenta și darea de seamă anuală asupra îndeplinirii acestui plan ;

b. planul de muncă și salarii și planul de cheltuieli al Comisiei, pentru a fi aprobat și introdus de Academia R.P.R. în planul și bugetul său.

7. Membrii Comisiei științifice a muzeelor și monumentelor istorice și artistice au dreptul de a se informa asupra organizării științifice și funcționării muzeelor, precum și asupra conservării monumentelor de cultură, potrivit prevederilor prezentului regulament indiferent în administrarea sau păstrarea cui se găsesc aceste muzee sau monumente.

8. În afara îndeplinirii sarcinilor primite Comisia va organiza un corp de cercetători științifici și un secretariat condus de un secretar științific, ajutat de un aparat tehnico-administrativ.

Numărul cercetătorilor științifici se va fixa în fiecare an în raport cu planul de muncă al Comisiei.

9. Secretarul științific este membru de drept al Comisiei. El este numit de Prezidiul Academiei R.P.R. dintre specialiști, la propunerea Comisiei.

10. Secretarul comisiei are ca sarcini :

a. aduce la îndeplinire hotărârile Comisiei și controlează îndeplinirea sarcinilor de plan ;

b. pregătește materialul pentru ședințele Comisiei ;

c. ține evidența muzeelor și a monumentelor de cultură ;

d. organizează arhiva științifică a monumentelor de cultură ;

e. îngrijește de editarea Buletinului și a publicațiilor Comisiei.

11. Ședințele Comisiei vor avea loc cel puțin o dată pe lună. Participarea la ședințe ca și întocmirea de referate sau efectuarea de cercetări de către membrii Comisiei este obligatorie.

Absența nemotivată a membrilor Comisiei de la ședințe timp de trei luni atrage după sine pierderea calității de membru al Comisiei.

12. Comisia poate ține ședințe cu cel puțin jumătate din membrii săi.

13. Rezolvarea lucrărilor curente ivite în timpul dintre două ședințe cade în sarcina președintelui și a secretarului științific. Lucrările rezolvate astfel vor fi supuse Comisiei.

14. Personalul științific și administrativ al Comisiei este numit de Prezidiul Academiei R.P.R., la propunerea președintelui Comisiei.

NORME ȘTIINȚIFICE PRIVIND STRUCTURA, ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA UNUI MUZEU DE ARTĂ

1. Muzeele de artă sînt instituții de stat și îndeplinesc funcții cultural-educative și de cercetare științifică. Ele conservă și țin evidența științifică a colecțiilor privind diversele categorii de arte.

2. După conținutul colecțiilor, muzeele vor cuprinde colecții de artă de pe teritoriul țării sau colecții de artă străină, sau vor fi complexe, adică vor conține ambele categorii de opere.

3. Din punct de vedere al specificului colecțiilor, adică după profilul lor, muzeele de artă se pot împărți în : muzeu de artă, muzeu memorial, colecții muzeale, case memoriale. Ele se mai pot împărți pe genuri artistice : muzeu de pictură, de sculptură, de artă grafică, de artă decorativă și aplicată, de artă populară etc., sau încă în muzeu de epoci istorice : muzeu de artă antică, de artă feudală, de artă modernă, de artă contemporană etc.

În interiorul muzeului se poate face o împărțire pe secții : secția de pictură, secția de grafică etc, sau secția de artă străină, de artă națională etc.

4. Muzele de artă au personal științific, administrativ și de întreținere.

5. Din punct de vedere al muncii pe care o duce un muzeu, activitatea sa se împarte în trei sectoare : sectorul științific, sectorul de popularizare și sectorul de conservare, fiecare din aceste sectoare corespunzând unei anumite funcții : de cercetare științifică, cultural-educativă și de conservare a colecției.

6. Sectorul științific.

a. În acest sector sînt ocupați colaboratori cu pregătire de specialitate, împărțiți pe secțiile corespunzătoare profilului muzeului. Ei pot fi : șefi de secție, muzeografi principali, muzeografi, îndrumători.

b. Munca în cadrul sectorului științific se împarte pe următoarele planuri de activitate :

Întocmirea fișelor științifice, identificarea autorilor și a operelor de artă.

Munca de organizare a expozițiilor permanente și a celor temporare, ceea ce înseamnă alcătuirea tematicii, întocmirea planului de expunere, determinarea circuitului, decorarea sălilor etc.

Redactarea publicațiilor muzeului ori a secțiilor respective. Publicațiile pot fi de mai multe feluri : cataloage, ghiduri, broșuri de popularizare, pliante, monografiile științifice, cataloage pe autori, albume cu reproduceri, cărți postale ilustrate, etc. Toate aceste publicații se alcătuiesc de către personalul științific, individual sau în colectiv.

Redactarea și ținerea de conferințe publice. Ele se fac conform programului sectorului de popularizare.

Controlul științific și redactarea textelor expunerii ghizilor.

Organizarea de cercuri interne de specializare, care pot ajunge pînă a avea caracterul unei școli de aspirantură.

7. Sectorul de popularizare.

Acest sector realizează munca cultural-educativă a muzeului, munca de masă prin organizarea acelor forme de activitate în care pot fi antrenate colective pentru a cunoaște și a studia artele plastice.

Acest sector poate fi organizat astfel :

a) Biroul organizării și înscrierii vizitelor colective în muzeu. Aceste vizite vor fi constituite din grupuri de oameni conduse de un ghid, pot fi de mai multe feluri :

Vizite rapide pentru o cunoaștere generală a colecției.

Vizite mai temeinice, de la două pînă la patru ore.

Vizite pe un ciclu de trei pînă la opt zile.

Vizite în masă a unei singure întreprinderi sau instituții căreia i se face o scurtă prezentare a muzeului pentru inițiere și în vederea organizării unor vizite viitoare pe colective.

b) Biroul de metodiști. Acest birou alcătuiește manualul metodic al expunerii ghizilor. El controlează munca acestora și alcătuiește planurile de expunere.

c) Biroul conferințelor. Se ocupă cu programarea conferințelor și organizarea participării publicului la aceste conferințe. Conferințele se fac pe cicluri și teme, pe baza organizării muzeului, pe perioade istorice, pe artiști în ordine cronologică, pe genuri artistice, pe teme etc.

Acest birou organizează și cercuri de studii pentru adulți și îndeosebi pentru profesorii de școli medii.

d) Cabinetul care se ocupă de școlari, organizînd vizitele acestora în muzeu, împreună cu conferințele și cercurile care le sînt destinate.

e) Corpul ghizilor. Un ghid trebuie să conducă două vizite pe zi, de la două pînă la trei ore fiecare. Înainte de expunere, ghidul își face un plan de expunere, pe care îl va urma în timpul conducerii. Fiecare ghid trebuie să posede aproximativ 30 de expuneri, corespunzătoare sistemului de vizite pe care-l organizează biroul de vizite.

Felul de organizare, construcția și amenajarea unui muzeu sînt determinate de însuși profilul muzeului. Acest fel de organizare reclamă aplicarea acelor principii muzeo-

grafice care dau rezultatele cele mai bune în ilustrarea tematicii și în punerea în valoare a colecțiilor respective. Dacă privit din acest punct de vedere proiectul unui muzeu ideal cu o structură tematică și muzeografică strictă, fixă și absolut corespunzătoare este greu de realizat, există totuși o serie de principii generale și speciale care trebuie respectate și pot fi măcar în parte respectate. Pe cunoașterea și aplicarea acestora se bazează azi cele mai multe din realizările importante din domeniul muzeografiei. Ele se referă la :

- A. Construirea și amenajarea localului.
- B. Prezentarea colecțiilor.
- C. Conservarea și restaurarea obiectelor din muzeu.
- D. Activitatea și viața muzeelor.

A. LOCALUL

Din punct de vedere al localului, muzeele folosesc fie clădiri anume construite în acest scop, fie edificii care au avut altă destinație. Și într-un caz și într-altul, ele trebuie să fie spațioase, sănătoase și luminoase. Dacă un muzeu se instalează într-o clădire declarată monument istoric, sau de arhitectură, se va avea în vedere să nu se modifice localurile decât la minimum și numai cu autorizația expresă a Comitetului de stat pentru arhitectură și construcții. Construirea în viitor a unui muzeu de artă implică respectarea cu atenție a problemelor privind arhitectura muzeului. Se vor avea în vedere pentru aceasta prevederile cuprinse în broșura intitulată *Normativ pentru proiectarea muzeelor de știință și de artă*, publicată de C.S.A.C., nr. 129—55, Editura de stat pentru arhitectură și construcții, București, 1955.

Oricare ar fi stilul la care s-ar opri arhitectul proiectant, acesta va trebui să aibă permanent în vedere că principiile care se cuvin să domine vor fi cele de ordin muzeografic și că de multe ori va trebui să renunțe la unele proiecte ingenioase din punct de vedere arhitectonic, dar cu totul necorespunzătoare necesităților muzeului. La noi, în trecut, acest punct de vedere n-a fost înțeles de către arhitecți. Astfel se explică lipsurile din punct de vedere muzeografic ale clădirii fostului muzeu național, azi muzeul Lenin și Stalin, precum și transformările cu totul nepotrivite, introduse de unii arhitecți în structura sălilor Muzeului de Artă al Republicii, cu ocazia proiectării aripii Crețulescu. Pentru a nu se strica ordinea fațadei dinspre biserica Crețulescu, s-a ajuns la concluzia să se facă un zid interior prin fața geamurilor, pentru a crea totuși îndărătul acestui zid un spațiu ceva mai convenabil de expunere.

Clădirea destinată unui muzeu trebuie să se numere printre monumentele reprezentative dintr-o regiune sau dintr-o localitate. Se cuvine ca ea să fie situată central sau într-un cartier ușor accesibil vizitatorilor, cu bune legături de comunicație. Să nu fie așezată în cartiere industriale, unde există fum, emanații nocive operelor de artă și pericol de incendiu. E bine să aibă de jur împrejur o grădină, unde s-ar putea de asemenea expune opere de artă, adică un spațiu care să permită în același timp efectuarea în siguranță și în bune condiții a transportului de materiale artistice. Se cuvine de asemenea ca să se prevadă pentru o viitoare extindere a muzeului, spații care pot fi clădite.

Un muzeu de artă trebuie să aibă suficient spațiu de expunere, așa încât operele de artă să fie bine prezentate și bine puse în valoare. Mai trebuie să aibă suficiente și bine organizate depozite, ateliere de restaurare, birouri pentru personal, săli de studiu și de documentare, o sală de conferințe și o bibliotecă. Ele trebuie să aibă în vedere legătura între secții, posibilitatea executării unui control central din partea direcției și posibilitatea mînuirii și transportării cît mai ușor a materialelor. De asemenea birourile direcției și personalului desemnat cu supravegherea în săli să nu fie depărtate de sălile de expunere. Depozitele să nu fie risipite în toată clădirea și nici așezate în afara localului muzeului. În tot timpul, personalul să fie în poziție de a desfășura o muncă organizatorică fără pierdere de timp, atunci cînd circulă dintr-o parte a muzeului într-alta.

Partea principală a clădirii o vor constitui sălile de expunere, împreună cu acele săli afectate accesului vizitatorilor. Amenajarea acestor săli implică și ea aplicarea și respectarea unor multiple și variate reguli muzeistice, care se raportează la :

1. Circuit ; 2. Lumină ; 3. Căldură și ventilație ; 4. Amenajarea interioară a sălilor și 5. Înzestrarea cu utilajul necesar expunerii.

B. CIRCUITUL

În cadrul unui muzeu, circuitul trebuie să fie clar și să permită vizitarea sălilor în mod succesiv. Un muzeu cu săli în anfiladă permite cel mai bine acest circuit. În cazurile când expunerea aceleiași secțiuni se face în mai multe etaje, circuitul fiecărui etaj în parte trebuie să constituie o unitate, în așa fel ca să nu fie nevoie de o trecere de la un etaj la altul și de revenire. În cazurile când clădirea nu permite un circuit continuu, este bine să se aibă în vedere o realizare a unui circuit cel puțin în cadrul fiecărei săli. Indicatoare, cordoane și panouri sînt elemente ajutătoare pentru stabilirea unui circuit organic în cadrul expunerii.

Căldura și ventilația. Dacă se elimină încălzitul cu sobe, care nu mai poate fi practicat în muzeele moderne, sistemele de încălzire și aerisire recomandabile sînt :

1. Încălzirea centrală
2. Instalații de aer condiționat.

Criteriile care trebuie respectate, și într-un caz și în altul, mai ales pentru sălile de pictură, sînt menținerea unei temperaturi și unui grad de umiditate constante. Acest grad de umiditate și de temperatură sînt însă în funcție și de temperatura generală a țării în care se găsește muzeul și a localității.

Amenajarea interioară a localului. În afară de sălile de expoziție, în amenajarea localului o deosebită atenție trebuie acordată hallului. El constituie primul contact al publicului cu muzeul. În afară de o arhitectură potrivită, în hall se va pune mobilier de odihnă fără însă a se lua din spațiul necesar acestei părți a muzeului în care vizitatorii trebuie să găsească casa de bilete, accesul la vestiar, contoare cu cataloage și reproduceri, planul muzeului, informații și camera de conducători.

Arhitectura sălilor de expoziție, în afară de cazurile în care muzeul este instalat într-un monument istoric cu propria sa decorație, trebuie să fie simplă. Un cadru neutru se adaptează mult mai bine oricărei categorii de obiecte expuse. Zgrăveala pereților trebuie să fie de culoare deschisă. Sistemul folosit în unele muzee de a delimita cîmpurile de expunere prin zgrăveli de diverse tonalități poate fi aplicat dar cu rezerve, nuanțele folosite trebuind să fie în armonie perfectă cu natura obiectelor expuse.

Două elemente permanente pentru sălile de expunere, mai ales în ce privește pictura, sînt simezele și barele de atîrnare. Dimensiunile și natura materialelor acestora variază, după ansamblul decorativ al sălii. În ce privește pardoseala, se recomandă parchetul și marmura, ultima în cazul când natura arhitectonică a clădirii o permite. În aceste cazuri simezele se pot construi tot din marmură sau imitație de piatră.

Lumina. Este vorba de una din problemele esențiale, cea mai delicată și mai greu de realizat. Ea poate fi de două feluri :

1. Naturală, laterală sau zenitală.
2. Artificială.

Experiențele din ultimul timp au dus la concluzia că folosirea în același muzeu a ambelor feluri de iluminat dă rezultatele cele mai bune, diferitele categorii de obiecte expuse cerînd folosirea unuia sau altuia din sistemele de iluminat. Astfel, lumina zenitală este considerată azi ca potrivită pentru iluminarea sălilor de pictură, deși și în această direcție se experimentează cu succes iluminarea cu lumină artificială dirijată. Poate că și mai bune rezultate se obțin cu lumina venită dintr-o parte, asupra unor panouri perpendiculare pe perete.

În ceea ce privește obiectele de artă decorativă, porțelanuri, faianțe, bijuterii, afară de cazurile când primesc lumina naturală laterală, lumina artificială se face în vitrine speciale.

Utilaj de expunere. Utilajul de expunere într-un muzeu trebuie să satisfacă condiția esențială de a pune în valoare operele de artă. Din această cauză vitrinele și mobilierul trebuie să fie simple și executate din material de bună calitate. Reconstituirea unui mobilier de stil se recomandă numai în cazurile când se redau interioare de epocă. În asemenea caz, întreaga arhitectură a sălii tinde să evoce epoca reprezentată.

Pentru vitrinele de muzeu se recomandă modele în care lemnul sau metalul să fie cât mai redus, cristalul fiind ceea ce pune în valoare lucrul expus. Este practic și făcut să imprime un caracter unitar expunerii, folosirea unui număr redus de vitrine tip, după categoria obiectelor: vitrine de centru, de perete, vitrine orizontale, precum și soclurile și panourile. Toate aceste utilaje sînt ușor de mînuit și permit aranjamente variate. Oricare ar fi tipul adoptat, se recomandă ca vitrinele să se poată încuia și să fie iluminate interior. Ansamblurile de vitrine fixe dau efecte frumoase, dar ele implică o tematică fixată, schimbările fiind dificile în acest fel de mobilier.

C. SECTORUL DE CONSERVARE

O deosebită importanță trebuie acordată, în organizarea muzeului, *depozitelor*. Criteriul de repartitie a depozitelor îl constituie condițiile de conservare cerută de fiecare categorie de obiecte în parte. În consecință, un mare muzeu de artă va trebui să dispună de :

1. *Spațioase depozite de pictură.* Sînt recomandate cele în care panourile mobile, de lemn sau de metal, sînt glisante. Nici rastelele simple de lemn nu fac rău serviciu, cu condiția ca forma lor să fie bine studiată.

2. *Depozitele de sculptură.* În afară de suporturile, soclurile și platformele necesare depozitării operelor, acest depozit trebuie să fie utilat cu ustensile și accesorii care să permită cu ușurință mînuirea chiar a operelor celor mai fragile sau mai grele.

3. *Depozitul de țesături.* Se folosesc atît panourile glisante, ca la tablouri, cît și suluri de lemn cu anumite mobile în turnique, pentru covoarele de mici dimensiuni. Textilele fine se păstrează în dulapuri cu trăgătoare.

4. *Depozit pentru mobilier și sculptură în lemn.* Trebuie să fie utilat cu poduri de lemn și acoperișuri de doc pentru fiecare mobilă.

5. *Depozitul de gravuri.* Organizarea secției de grafică implică un sector special, în care depozitul este în același timp cameră de studii, de unde necesitatea unui mobilier adecvat, adică a unor dulapuri în care să intre mapele în care se găsesc gravurile și a mai multor mese pentru studiul cercetătorilor.

Toate aceste depozite trebuie să fie uscate și înzestrate cu aparate de control și reglementare a temperaturii și a umidității. Ventilații speciale se prevăd și la dulapuri. Măsurile speciale trebuie luate atît în contra prafului și a fumului, cît și a agenților parazitari, viermi, molii, carii etc. Toate depozitele trebuie să fie prevăzute cu perdele de doc de culoare închisă la ferestre.

Ateliere de restaurare. Un mare muzeu implică un atelier de restaurare central care să deservească toate secțiile muzeului cu tot atîtea sectoare cîte categorii de obiecte cuprinde structura muzeului: pictură, sculptură, lemn, ceramică, țesături, gravuri.

Lucrările de restaurare, lucrări de o mare delicatețe și de o mare importanță, trebuie să fie executate numai de specialiști calificați. O colaborare strînsă trebuie să existe între personalul științific al secțiilor și atelierul de restaurare, în vederea unui control permanent în tot cursul operațiilor. Semnalarea operelor deteriorate revine secțiilor, ca și controlul asupra condițiilor de conservare ale colecțiilor (temperatura în săli și depozite, condițiile de depozitare, mînuirea materialului etc.). Ce anume trebuie restaurat se stabilește de comun acord cu șeful secției, care are datoria să controleze și să verifice mersul lucrărilor. Fișa de restaurare, în care se specifică starea obiectului dinainte de restaurare, în ce a constat restaurarea, cine și cum a executat-o, fotografiile lucrării înainte, în cursul și după restaurare, se execută în colaborare cu secția.

În vederea acestor operații în fiecare secție se va găsi o fișă de sănătate a operelor expuse sau în depozit, care se va completa după inspecții periodice ale acestor opere.

Pe lângă atelierul de restaurare funcționează și un atelier de fotografiere. În acest atelier se execută, în afară de lucrările în legătură cu restaurarea, toate fotografiile pentru fișele științifice, pentru cataloage și publicații de specialitate.

D. SECȚIA DE DOCUMENTARE

Pentru studierea operelor de artă și redactarea lucrărilor științifice (fișe, cataloage, tematici de expoziție, studii etc.) muzeele au nevoie de o bibliotecă de specialitate și de o foarte bogată documentare fotografică; organizarea secției de documentare poate fi centrală adică pe tot muzeul, sau pe secții, ceea ce este de preferat.

O muncă organizată de inventariere și catalogare după criteriile muzeografice unitare și în legătură cu specificul materialului din secții trebuie întreprinsă, sub direcția șefului secției, de către colaboratorii științifici. Ea trebuie să aibă ca rezultat evidența la zi a colecțiilor, studierea și identificarea materialului, informarea cercetătorilor din afară în probleme de specialitate.

Consiliul științific. Muzeele de artă își verifică justetea activității lor prin consultarea unui consiliu științific și prin organizarea de conferințe cu vizitatorii muzeului.

Consiliul științific trebuie să cuprindă, pe lângă o parte din personalul științific, în calitate de informatori ai consiliului în timpul ședințelor, personalități reprezentative, în legătură cu arta, dinafara muzeului. În orice caz nu trebuie confundat consiliul științific cu un consiliu de conducere al instituției, care se cuvine să aibă cu totul altă formație, să fie adică compus din directorul muzeului și o parte din personalul științific, cu care directorul se cuvine să se consulte pentru orice acțiune care interesează viața muzeului. Spre deosebire de acest comitet de conducere, a cărui utilitate este, încontestabilă, consiliul științific trebuie să aducă în muzeu opinii și un punct de vedere dinafara muzeului. În consiliul științific se cuvine să se discute, înainte de a fi aprobat, planul de muncă al muzeului, activitatea lui, inovațiile ce direcția intenționează să introducă în această activitate, planul și tematica expozițiilor organizat ca și orice altă acțiune importantă prin care muzeul contribuie la cultura Republicii și se semnalează atenției publice.

O completare a raportului muzeului cu lumea dinafară, adică cu beneficiarii muzeului, sînt conferințele organizate cu vizitatorii, în timpul cărora se fac discuții, propuneri de îmbunătățire a muncii, de către cei care sînt interesați la o cît mai bună organizare a acestor instituții de cultură.

Achiziții. Un capitol important în viața muzeelor este și cel privitor la completarea colecțiilor prin depistări de noi opere și prin achiziționarea acestora. Depistările se fac de către personalul științific, care se cuvine să dea o specială atenție acestei activități. Prin ea se îmbogățesc în mare parte cunoștințele pe care le avem asupra unui artist sau altul, pe lângă o familiarizare a acestui personal cu opere încă nestudiate și punerea lui în situația de a-și da imediat seama de valoarea unei opere nestudiate pe care o vede pentru prima dată.

Achizițiile se fac de către o comisie internă a muzeului din care, după componența muzeului, trebuie să facă parte personalul științific cel mai competent și cel mai interesat la achiziționări.

PROPUNERI PRIVIND ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA UNUI MUZEU DE ISTORIE NATURALĂ

Muzeele de istorie naturală sînt instituții culturale și de cercetări științifice pentru toate ramurile științifice naturale. Ele pot conserva, expune și studia materialul din țară sau din străinătate.